

Bárdos Péter Magyarfenes:

A gazdahitel.

Ha visszaemlékezünk a pénzbecserélés idejére, szinte fájdalommal gondolunk arra, hogy akkor mennyi ezerkoronás bankjegy volt majdnem minden kisebb-nagyobb gazdának avagy iparosnak tulajdonában. Szinte könnyelműen bánt mindenki a pénzzel s azért mégis jutott élelemre, ruházatra, sőt még a ládafiába is. Ma mindenki takarékoskodik, szinte szűkölködik, a legszerényebben ruházkodik és mégis nemcsak, hogy pénzünk nincsen, hanem napról-napra érezzük, hogy fogy a vásárló erő, sőt azt is, hogy kegyetlenül adósodnánk, de azt nem lehet, mert nem lehet kölcsönpénzhez jutni sem.

A viláégés előtt a bankok ágensei külömbnél-külobmb címetek találtak ki, hogy bankjuk pénzeit legfőként a birtokosságnál helyezhessék el, mert ott látták a legbiztosabb alapra helyezve tőkéküket, a kamatokkal még sokszor lefelé tullicitálták egymást.

A háború alatt a bankok hivatásuktól eltérőleg, mind hadiszállítók lettek s ez üzletekből kifolyólag roppant osztalékokat tudtak adni alapítóiknak és részvényeseiknek, a háború után pedig a legnagyobb részük fölcsapott nagykereskedőnek, hogy a megszokott jövedelmet kiszoríthassák, a legtöbb részük árukba verte be a bank pénzeit; a földmives osztálynak alig adtak hitelt, vagy ha adtak is, 30–40%-ra, amely terhes kamatot sehogy sem birt meg a birtokosság ereje. Ilyen magas kamatláb mellett pár év alatt bármelyik birtokos összeroppan.

De egyre-másra roppannak össze a nem a legbiztosabb alapokra épített, vagy a bizonytalan üzletekkel foglalkozó bankok is. Mivel a pénzapadással megszűnt a pénz vásárló ereje s így a gyárak vagy a nagyüzletek sem tudják termékeiket értékesíteni, de amellet a nagykereskedők sem bírják fizetni a rájuk zúduló roppant bankkamatot s azt a nagy kamattehert rárakni még az árukra

sem tudják, mert a vásárló földmives- és iparososztály ereje azt nem bírja meg. S jönnek naponként a bukások s ilyen bukásokkal egy-egy figyelmetlen vagy tapasztalatlan s lelkiösmeretlen vezető-séggel rendelkező bank sok szegény ember vagyonát is a tönk szélére juttatja.

De van ezeken kívül még sok ok, mely közrejátszik a kis-birtokos osztály rohamos és túlságos elszegényedésénél. Azonban nemcsak sóhajtoznunk s panaszkodnunk, avagy a bankok jó lelki-ösmeretében bízunk kell, hanem keresnünk kell a módokat, amelyek megkísérlésével, ha nem is egészen, de valamennyire megszüntetnénk ezeket az anomáliákat.

Erre vezető út lenne, ha a különböző letéteket, árvapénzeket stb. olcsóbb, legalább is a hivatalosan megállapított 8% mellett bocsátaná a kormány a népbankok s hitelszövetkezetek rendelkezésére, hogy legalább 12%-al juthassanak ezek kölcsönképpen a kicsik fölsegítésére, nemzetiségi különbség nélkül. Mert legyen az bármily nemzetiségű, kik ez ország vagyonának birtoklói, tulajdonosai, úgy kell tekintessenek, mint egy testnek a részei s ha annak a testnek akár a keze, akár a lába, avagy bármelyik része kezd sebesedni, betegesedni, nagyon könnyen segítség nélkül, vagy könnyelmű kezelés mellett az egész test elsorvadhat. Azért egy államnak sem szabad a testrészek közt, mint fenntartó erők közt különbségeket tenni, mert bármelyik testrész sorvadása az egész testet munkaképtelenné teheti.

A másik mód lenne, ha a nép önerejéből tudna vagy részvénytársasági vagy Reifeisen-féle hitelszövetkezeti alapon kisegítő bankokat fölállítani, de itt minden oldalon azzal a nehézséggel kellene megküzdeni, hogy először befizetni kellene, hogy azután tudjon az illető kölcsönhöz jutni.

Most még az képezné felolvasásom tárgyát vagy feladatát, hogy milyen alapon álló pénzüintézetekkel tudnánk – mindenesetre állami támogatás mellett – elérni azon célunkat, hogy a leggyöngébb, legvagyonatlanabb erőket is összetudjuk hozni és lehetőleg segíteni. Mert azt mindenki érzi, hogy ez a helyzet tarthatatlan és itt sürgős intézkedésekre van szükség.

A segítőkezeket elsősorban a birtokosság az állam vezetőitől kell, hogy várja s másodsorban pedig a saját vezetőitől. De ezeknek a vezetőknek nem szabad félniök a néptől, hanem – miként a szászok vezetői teszik – közeledni kell a néphez jó tanáccsal

és meleg, őszinte segítő kézzel s vezetőinket ne a kicsinyes önző célok irányítsák, hanem a felsőbb emberi kötelességérzet hassa át szívüket, azt tartsák szem előtt a segédkezésnél, hogy akinek több talentum adatott, azoktól többet várnak a cselekvés terén is.

Most pedig igazán elérkezett az idő *az egyöntetű munkára*, hogy együttesen keressük a módokat és utakat, amelyen haladva a földmives osztály hitelkérdése a leghasznosabban és leggazdaságosabban oldassék meg.

Előterjesztem a következő javaslatot:

A Magyar Párt Gyergyószentmiklóson tartott országos nagygyűlése, foglalkozva a mezőgazdasági hitelviszonyok kérdésével, sajnálattal állapítja meg, hogy nemcsak a most uralgó pénzhiány miatt, de általában országszerte a mezőgazdasági hitelszükséglet, dacára a román állam agrárjellegének, mai napig sincs intézményesen úgy rendezve, amint azt a mezőgazdaság érdeke megkívánja.

Éppen azért az országos nagygyűlés, az ország agrárjellegének megfelelően, a mezőgazdasági hitelkérdések megoldását épp az ország földmives népe érdekében égetően sürgős szükségnek tartja és kívánja egy államilag szervezett országos jellegű mezőgazdasági hitelintézet létesítését, miért is megbizsa a Pártvezetőséget, hogy annak felállítása iránt úgy a kormánynál, mint a törvényhozásnál a megfelelő lépéseket tegye meg.

Szükségesnek tartja továbbá a Magyar Párt országos nagygyűlése ép e kérdés égetően sürgős indokából azt is: hogy addig is, amíg a mezőgazdasági hitel kérdése államilag intézményesen rendezve volna, a magyar gazdaközönség számára akár szövetkezeti úton, akár részvénytársasági alapon, kizárólag a földmives nép érdekeit szolgáló olyan pénzintézetek létesítését, melyek a gyorsabb és olcsóbb kamatozású rövidlejáratú hitel nyújtása mellett a mezőgazdasági terményeknek előnyösebb értékesítési módját is szolgálják.

A fentieknél fogva felkéri nagygyűlésünk az Elnökséget, hogy e kérdést behatóan tanulmányozva, tegye elsőrangú feladatává a mezőgazdasági hitel bármely formában való megoldását.

Mikó László:

A mai viszonyok mellett gazdaságosan termelni nem lehet, mert a gazdálkodás folytatására felvett pénz 30%-os kamatát a mezőgazdaság nem bírja meg. A marosmegyei gazdaközönség foglalkozott ezért már az 1926. augusztus 22-én tartott *ákosfalvi*

gazdanapon is ezzel a kérdéssel és engedélyt kér arra, hogy e gazdaértekezlet javaslatait az alábbiakban előterjeszthesse:

„Az értekezlet foglalkozva a mezőgazdasági hitelviszonyok kérdésével, sajnálattal állapítja meg, hogy nemcsak a most uralkodó pénzhiány miatt, de általában is országszerte a mezőgazdasági kölcsön és hitelszükséglet, dacára a román állam agrárjellegének, mai napig sincs intézményesen úgy rendezve, mint ahogy azt a mezőgazdaság érdeke megkívánja.”

„Bár megengedi, hogy az eddigi kormányzat által a mezőgazdasági hitel szervezése tekintetében – amint a Cassa Imprumut Gaj a Agriculturilor útján folyósított kisebbjellegű agrárkölcsönök is mutatják – folytak némi kísérletek, de ezek ezt az égetően sürgős kérdést közmegelégedésre eredményesen s különösen a kisebbségi gazdák hitelszükségletét kielégítően nem oldották meg.”

„Éppen ezért kéri gazdaértekezletünk a vármegye mezőgazdasági kamaráját, hogy a mezőgazdasági hitel kérdését elsősorú programjává téve, egy államilag szervezett gazdasági bank felállítását úgy a kormánynál, mint a törvényhozásnál emlékiratban szorgalmazni sziveskedjék.”

„Kimondja továbbá gazdaértekezletünk, hogy addig is, míg mezőgazdasági hitel államilag intézményesen rendezve lenne: a gazdaközönség a saját maga erejéből – egyelőre Maros megyére kiterjedőleg – egy gazdaérdekű pénzintézet felállítását feltétlenül szükségesnek tartja s ezért annak szervezése iránt a kezdeményező lépéseket már most megteszi, miért is a saját kebeléből bizottságot küld ki azon megbizással, hogy a Földmives Szövetség vezetőségével karöltve gazdahitelünk megoldására vonatkozó bármilyen, tehát akár egy Gazdabank, akár hitelszövetkezeti formában alakuló intézet felállítása iránt tervet dolgozzon ki.”

„A Maros megyei Földmives Szövetség vezetőségét pedig felkéri értekezletünk, hogy a kérdés felszínen tartása mellett átküldött bizottságot támogassa s annak tagjait a vármegye többi vidékén lakó gazdák bevonásával saját belátása szerint egészítse ki.”

Javasolja Mikó László, hogy a Szakosztály az ákosfalvi gazdaértekezlet fennti határozatát fogadja el.

A Szakosztály Bárdos Péter és Mikó
László javaslatait egyhangúlag elfogadja.